

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Peltoperä, Kaisu

Title: Toteutuuko varhaiskasvatuksen vuorohoidossa lasten oikeus pedagogiikkaan?

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Tutkittua varhaiskasvatuksesta 2022

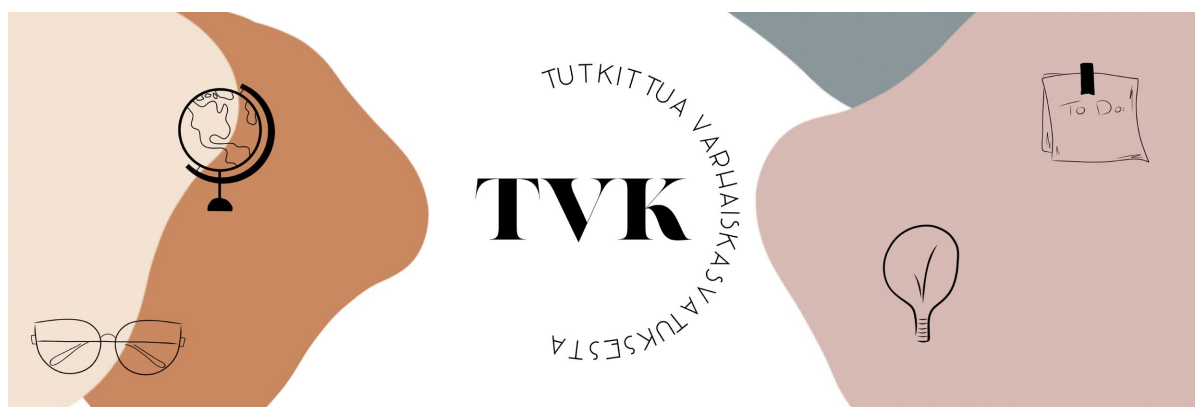
Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Peltoperä, K. (2022, 25.2.2022). Toteutuuko varhaiskasvatuksen vuorohoidossa lasten oikeus pedagogiikkaan?. Tutkittua varhaiskasvatuksesta.

<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2022/02/25/toteutuuko-varhaiskasvatuksen-vuorohoidossa-lasten-oikeus-pedagogiikkaan/>

Tutkittua varhaiskasvatuksesta

ISSN 2737-3665

Valikko

Toteutuuko varhaiskasvatuksen vuorohoidossa lasten oikeus pedagogiikkaan?

25 HELMIKUUN, 2022 ~ SAMULI RANTA

[kommentti](#)

[Bloggaa uudelleen](#)

[Tilaa](#)

Vieraskynässä Kaisu Peltoperä

Suomalainen yhteiskunta tarjoaa varhaiskasvatuksen vuorohoitoa pienten lasten vanhempien epätyypillisten työaikojen, kuten aikaisten aamujen, ilta-, yö- tai viikonloppuvuorojen tuottamiin lastenhoidon tarpeisiin. Tämä edistää tasa-arvoa mahdollistamalla sekä vanhempien työssäkäynnin että lasten osallistumisen varhaiskasvatukseen. Noin kolmasosa suomalaisista työskentelee epätyypillisinä aikoina ja 7 % varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista osallistuu vuorohoitoon (Varhaiskasvatus 2016 – Kuntakyselyn osaraportti).

Vuorohoitoa on usein tarjolla ympärivuorokautisena tai laajennetuina aukioloajoin kunnan ja asuinalueen tarpeen mukaan. Suomessa on (tietävästi ainoana maana) kirjattu lakiin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018) oikeus vuorohoitoon niille lapsille, joiden vanhempien työ- tai opiskeluaikataulut sitä edellyttävät. **Lapsella ei siis ole subjektiivista oikeutta vuorohoitoon samalla tavoin kuin tavanomaiseen varhaiskasvatukseen, vaan se on tarveperustaista.** Lasten varhaiskasvatusajat muodostuvat vanhempien vaihtelevien työaikojen mukaan ja päiväkodin työntekijöiden työvuorot suunnitellaan lasten varhaiskasvatusaikojen mukaan. Tämä tuottaa vuorohoidon erityispiirteeksi eriytymisyyden toisten lasten ja aikuisten välillä sekä työntekijöiden kesken (ks. mm. Peltoperä ym., 2016).

Varhaiskasvatuslain lisäksi toimintaa ohjaavat nykyään velvoittava asiakirja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2018) ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus, 2014). Näissä varhaiskasvatuksen asiakirjoissa korostuu pedagogiikan vahvistaminen varhaiskasvatuksen keskeisenä tehtävänä. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointiraportissa (Repo et al., 2019) on kuitenkin nostettu esiin, että lasten vaihtelevien ja eriytmisten varhaiskasvatusaikojen koetaan hankaloittavan vasun toteuttamista arjessa. Tällöin kaikkien lasten yhtäläinen oikeus pedagogisesti laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ei toteudu. Toinen kriittinen huomio oli pedagogiikan puutteet erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten ryhmissä (emt. 2019), mikä puhututti myös omassa tutkimuksessani, jonka pedagogiikkaan liittyviin tuloksiin palaan tekstin loppupuolella.

Tämä teksti pohjautuu väitöskirjaani ” Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden rakentamat merkitykset varhaiskasvatuksen vuorohoidolle”. Väitöskirjassa tutkittiin, millaisia merkityksiä ja ihanteita epätyypillisinä aikoina työskentelevät vanhemmat ja varhaiskasvatuksen työntekijät antavat vuorohoidolle haastattelupuheessa. Tutkimusaineisto koostuu 18 vanhemman ja 31 työntekijän haastatteluista, jotka on analysoitu diskurssianalyttisesti. Aineiston analyysi osoitti, että puhe vuorohoidosta on jännitteistä.

Vuorohoidolta toivotaan joustavuutta ja kodinomaisuutta

Haastatteluissa vuorohoito kuvattiin toisaalta yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin vastaajana, toisaalta lapsen hyvinvoinnin tukena ja tasa-arvoisen oppimisen mahdollisuuden tarjoajana. Tämän yhteiskunnan ja lapsen edun nähtiin ajoittain olevan pahastikin ristiriidassa keskenään. Parhaimmillaan taas vuorohoidon kuvattiin vastaavan hyvin sekä yhteiskunnan, vanhempien, että lasten tarpeisiin. Vuorohoidon ihanteina pidettiin palvelun saavutettavuutta ja joustavuutta (erityisesti vanhempien puheessa), kodinomaisuutta ja lasten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua pedagogiseen varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksen joustavuus suhteessa työelämään vuorohoidon ihanteena ei ole yllättävä. Tässä, kuten muissakin perheiden lastenhoito- ja varhaiskasvatusratkaisuja tarkastelleissa tutkimuksissa (mm. Repo, 2004) on tullut esiin, että joustoa odotetaan juuri perheiltä ja varhaiskasvatuspalveluilta. Vanhempien työajat sen sijaan otetaan helposti annettuina, eikä työelämältä vaadita samalla tavalla joustoa.

Vuoroitopalvelun joustavuuden lisäksi vuorohoidon ihanteeksi rakentui kodinomaisuus. Kodinomaisuudella viitattiin aineistossa paitsi fyysisiin tiloihin, myös pienempiin lapsiryhmiin, ja läheiseen vuorovaikutukseen työntekijän kanssa niin sanottuina hiljaisina aikoina (ks. myös Siippainen 2018). Kodinomaisuuden ihanteeseen liitettiin myös (erityisesti kahden vanhemman perheissä) mahdollisuus ketjuttaa vanhempien työvuoroja lapsen kotihoidon maksimoimiseksi. Myös uudempi tutkimus vanhempien lastenhoitoratkaisuista (Peltoperä, Siippainen & Karila, arvioitavana) osoittaa, että vanhemmilla on pyrkimys minimoida varhaiskasvatukseen osallistumista ja maksimoida lapsen kotihoitoa, minkä epätyypilliset työajat kahden vanhemman perheessä voivat mahdollistaa. Ihanne mahdollisimman lyhyistä varhaiskasvatusajoista on kuitenkin mielestäni varhaiskasvatuksen lapsen kasvua ja kehitystä tukevan näkökulman, lapsen rutiinien ja rytmien sekä esimerkiksi ryhmään kuulumisen kannalta hieman ongelmallinen (ks. myös Salonen 2020, Siippainen 2018).

Kolmanneksi vuorohoidon ihanteeksi vanhempien ja työntekijöiden puheessa rakentuikin vuorohoidon tarjoamat tasa-arvoiset mahdollisuudet pedagogiseen varhaiskasvatukseen. Aineistossa kuitenkin esimerkiksi lapsen ikä, vireystila ja viikonpäivä tai vuorokauden aika sulki puheessa pois pedagogiikan.

Ihanteellisena kuvattu kodinomaisuuden sekä olemiseen ja leikkiin painottuvan toiminnan katsottiin olevan vastakkaista muulle tavoitteelliselle pedagogiselle toiminnalle. Näinhän se ei suinkaan saisi olla, sillä leikki on keskeinen varhaispedagogiikan menetelmä! Keskeistä on se, miten lasten leikkiä tuetaan; onko leikille aikaa ja tilaa, miten autetaan esimerkiksi myöhemmin päiväkotiin tuleva lapsi mukaan toisten jo aloittamiin leikkeihin, ja miten aikuinen tukee ja rikastaa leikkiä omalla toiminnallaan.

Parhaimmillaan näiden ihanteiden mukaisesti vuoroahoito on joustava palvelu epätyypillisinä aikoina työskenteleville vanhemmille, ja lapselle kodinomaista varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien mukaista pedagogista varhaiskasvatusta.

Vuorohoidossa kiinnitettävä erityistä huomiota pedagogiikan toteuttamiseen

Pedagogiikan käsite osoittautui vuoropäiväkotien työntekijöiden puheessa osin kapea-alaiseksi, epäselväksi ja jännitteiseksi. Jännitteet liittyivät siihen, kenelle pedagogiikka on suunnattu, miten sitä toteutetaan ja kuka sitä toteuttaa. Kysymys kenelle pedagogiikka on tarkoitettu, sisältää jännitteen vanhempien lasten oikeudesta pedagogiikkaan ja nuorimpien lasten hoivantarpeesta. Vaikka hoito luonnollisesti kuuluu erityisesti pienten lasten pedagogiikkaan, ei heidänkään kohdalla saa unohtaa pedagogiikkaan kuuluvia kasvatuksen ja opetuksen elementtejä (Hännikäinen & Rutanen 2013; Repo 2019). Myös lapsen varhaiskasvatusajat määrittivät työntekijöiden puheessa sitä, kenelle pedagogiikka kuuluu, sillä pedagogiikka paikannettiin usein arki-aamupäiviin. Tällöin herää kysymys epätyypillisinä aikoina varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten oikeudesta vasun mukaiseen monipuoliseen pedagogiikkaan (ks myös Repo et al. 2019).

Toisen kysymyksen, miten pedagogiikkaa toteutetaan, jännitteisyys liittyi siihen, kuvattiinko pedagogiikka jonakin tarkasti etukäteen suunniteltuna, standardoituna toimintana, johon kaikkien lasten ”kuuluu osallistua” vai onko se tilanteisiin sopeutettua toimintaa. Standardoitu pedagogiikka kuvattiin haastatteluissa muun muassa tehtävinä, joita annettiin lapsen tehtäväksi iltavuoroon silloin, kun muut olivat tehneet kyseisen tehtävän päivän aikana. Alilan ja Ukkonen-Mikkolan (2018) määritelmän mukaan pedagogiikalla viitataan

varhaiskasvatuksen työntekijöiden toteuttamaan suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen, prosessimaiseen toimintaan, joka mukautuu tilannekohtaisiin vaatimuksiin, muun muassa varhaiskasvatuksen ajankohtaan ja lapsiryhmän kokoon ja koostumukseen. Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa ja tietoisesti rakennetuissa oppimisympäristöissä ja toteutuu erityisesti lapsen ja työntekijän vuorovaikutuksessa (emt).

Vaikka pedagogiikka on suunniteltua ja tavoitteellista, se toteutuu arjessa usein nopeastikin vaihtuvissa tilanteissa. Siksi keskeistä pedagogiikassa on, että työntekijä on tietoinen siitä, mitä hän tekee ja miksi. (Hännikäinen, 2013.) Tämä pedagogiikan laaja ja tilannekohtaisempi näkökulma tuli myös

tutkimusaineistossani esiin jännitteisenä standardoidulle pedagogiikalle. **Vuorohoitoon kaivataankin lisää yhteistä keskustelua siitä, mitä pedagogiikka on ja miten ja missä kohtaa sitä toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti vuorohoidon vaihtelevassa arjessa.**

Kolmantena pedagogiikkaan liittyvänä jännitteisenä kysymyksenä tutkimuksessani nousi esiin kuka pedagogiikkaa toteuttaa. Vuorohoidossa eri ammattiryhmien roolit ovat hieman erilaiset kuin tavanomaisessa varhaiskasvatuksessa. Eri ammattiryhmien yhteistyön merkitys korostuu merkittävästi vuorohoidossa, sillä usein lastenhoitajat työskentelevät kaikissa vuoroissa, kun taas varhaiskasvatuksen opettajat saattavat työskennellä vain arkipäivisin. Vuoropäiväkodeissa usein toivotaan, että opettajat tekisivät myös ilta- ja viikonloppuvuoroja, jotta heillä olisi kokonaiskuva lasten arjesta vuoropäiväkodissa. Vaikka varhaiskasvatuksen opettaja on vastuussa lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta, pedagogiikkaa toteuttavat kaikki työntekijät vuorovaikutuksessa lasten kanssa (varhaiskasvatustilaki 540/2018).

Pedagogiikan toteuttamista ohjaa tiimin yhteinen näkemys pedagogiikasta, mikä edellyttää vuorohoidossa järjestettyä aikaa yhteisille kohtaamisille, joita voi arjessa olla vähemmän, kun työntekijät työskentelevät keskenään eri rytmeissä. Pedagogiikan toteuttamisen keskiössä on paitsi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2018) yleinen ohjeistus, myös lasten yksilöllisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden tunteminen. Vuorohoito onkin tiedonkulun kannalta haastava varhaiskasvatuspalvelu, jossa on tärkeää miettiä miten tieto yksittäisen lapsen mielenkiinnonkohteista, vahvuuksista ja tarpeista tavoittaa eri aikoina eri lasten kanssa työskentelevät työntekijät. Vuorohoitoa tulee kehittää niin, että arjen eri tilanteet ja ajankohdat hyödynnetään pedagogisesti. Vuorohoito saa olla kodinomaista – unohtamatta kuitenkaan lapsen oikeutta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseen monipuoliseen, pedagogiseen toimintaan.

Kuvituskuvat Pixabay

Lähteet:

Hännikäinen, M. (2013). Varhaiskasvatus pienten lasten päiväkotiryhmissä: Hoitoa, kasvatusta vai opetusta? Teoksessa K. Karila & L. Lipponen (toim.), Varhaiskasvatuksen pedagogiikka (s. 30–52). Tampere: Vastapaino.

Hännikäinen, M. & Rutanen, N. (2013). Important themes in research on and education of young children in day care centers: Finnish viewpoints. Nordisk Barnehageforskning/ Nordic Early Childhood Education Research, 6(26), 1–10. doi:10.7577/nbf.455

Opetushallitus. (2016). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.
http://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Opetushallitus. (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus.
www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Peltoperä, K., Dahlblom, T., Turja, L., Rönkä, A., Collin, K., Hintikka, T., & Teppo, U. (2016). Vuorohoidon raamit. Teoksessa U. Teppo, & K. Malinen (toim.), Osaamista vuorohoitoon (s. 62–84). Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 227. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-439-8>

Peltoperä, K. (2021). Vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden rakentamat merkitykset varhaiskasvatuksen vuorohoidolle. JYU Dissertations 419. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Peltoperä, K., Siippainen A., & Karila, K. (arvioitavana) Childcare transitions when parents work irregular hours. Journal of Social Welfare.

Repo, K. (2004). Combining work and family in two welfare stage contexts: A discourse analytical perspective. Social Policy & Administration, 38(6), 622–639. doi:10.1111/j.1467-9515.2004.00410.x

Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M.-K., Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus, julkaisut 15:2019. https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

Repo, K. (2004).

Salonen, E. (2020). Pienet lapset varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Epätyypillisten varhaiskasvatusaikojen merkitys kuulumisen neuvottelulle ja rakentumiselle. JYU Dissertations 254. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8240-9>

Siippainen, A. (2018). Sukupolvisuhteet, hallinta ja subjektifikaatio. Etnografinen tutkimus lasten ja aikuisten suhteista vuorohoitopäiväkodissa. JYU Dissertations 4. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Haettu osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/59190>

Varhaiskasvatus 2016 – Kuntakyselyn osaraportti. Tilastoraportti 30/2017. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Varhaiskasvatuslaki (540/2018). <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Jaa tämä:

Lataa...

Aiheeseen liittyy

Ensi viikolla vieraskynässä Merja Koivula ja Eija Sevon
3 toukokuun, 2024
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

Yhdenvertaisuus varhaiskasvatukseen osallistumisen mahdollisuuksissa vaatii vielä työtä
10 syyskuun, 2021
Kategoriassa "yhdenvertaisuus"

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousee, mutta jääkö osa lapsista jälkeen? – Varhaiskasvatuksen osallistumisen eriytyminen
1 maaliskuun, 2024
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

KATEGORIASSA TUTKITTUA VARHAISKASVATUKSESTA

Julkaissut Samuli Ranta

Yliopistotutkija (UEF), kouluttaja #oppiminen #oppimiskokemus #motivaatio #tiimityö
Olen erityisesti kiinnostunut oppimisilmapiiristä, tunneilmastosta sekä vuorovaikutuksen laadusta. Ota yhteyttä: [samuli.a.ranta\(*at*\)gmail.com](mailto:samuli.a.ranta(*at*)gmail.com)

[Näytä kaikki artikkelit kirjoittajalta Samuli Ranta](#)

◀ PREVIOUS

Ensi viikolla vieraskynässä Kaisu Peltoperä

NEXT ▶

Ensi viikolla vieraskynässä Katja Tervahartiala

Jätä kommentti

Top 10

Millaista on varhaiskasvatuksen matematiikka eli "pikkumatikka" ja miksi sitä tarvitaan?

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Kohti teoreettisia määritelmiä

Musiikin monipuoliset mahdollisuudet lapsiryhmissä

Lasten fysiologinen stressinsäätely kotihoidossa ja varhaiskasvatuksessa

Tuen tarve – lapsen ongelma vai lapsen ja ympäristön vuorovaikutussuhde?

Teknologiakasvatus varhaiskasvatuksessa – tuttua ja tuntematonta

Mitä on lapsen itsesäätely ja mitä sen kehittyminen edellyttää?

Saamelainen kasvatusajattelu – saamelainen varhaiskasvatus

"Kakkapieru. Olipa kerran mitä sanoit." - Pienten lasten huumorin erityispiirteitä

Miten käsitellä kestävää elämäntapaa lasten kanssa? - Uusi työkalu kestävä varhaiskasvatuksen kehittämiseen

Yhteistyössä

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa blogia sähköpostilla

Syötä sähköpostiosoitteesi, niin voit seurata tätä blogia ja saat ilmoituksia uusista julkaisuista sähköpostitse.

Seuraa

Liity 9 003 tilaajien joukkoon

Hae

Avainsanat

- AIKUISJOHTOISUUS
- ARVIOINTI
- ARVOT
- CHILDCARE
- DOKUMENTAATIO
- EETU
- EEVA-LEENA ONNISMAA
- HANNA HJELT
- HENKILÖSTÖRAKENNE
- INKLUUSIO
- JAANA JUUTINEN
- JAETTU JOHTAJUUS
- JENNI VARTIAINEN
- JOHTAJUUS
- KASAUTUMINEN
- KASVATUS
- KEHITTÄMINEN
- KEHITTÄVÄ HOIVA
- KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI
- KERRONNALLISUUS
- KERTAISTUMINEN
- KIRSTI KARILA
- KÄYTTÖASTE
- LAKIMUUTOS
- LAPSEN VASU
- LAPSILÄHTÖISYYS
- LAPSUUDENTUTKIMUS
- LASTENTARHANOPETTAJA
- LASTENTARHANOPETTAJAT
- LEIKKI
- MAIJU PAANANEN
- MARJAANA LARPA
- MERVI ESKELINEN
- MOI - MONILUKUTAIDON OPITTAAN ILOLLA
- MONILUKUTAIDON

NAISVALTAINEN ALA

OSALLISUUS

PALKKA

PALKKAKARTELLI

PALKKAKESKUSTELU

PALKKAUS

PEDAGOGIIKKA

PEDAGOGINEN JOHTAMINEN

PEDAGOGINEN KIRJOITTAMINEN

PEDASENS

PERHETAUSTA

PITKÄN AIKAVÄLIN VAIKUTUKSET

POLKURIIPPUUUS

PÄIVÄHOITO

PÄIVÄKOTI

RYHMÄSENSITIIVISYYS

SAK-AIKA

SAK-TYÖAIKA

SIVI HARKOMA

SOOL RY

SUHDELUKU

SUHDELUKUSELVITYS

SUHDELUVUT

SUKUPUOLISENSITIIVISYYS

SUUNNITTELUAIKA

TASA-ARVO

TIINA LAUTAMO

TUEN TARVE

TUNNEÄLY

VARHAISERITYISKASVATUS

VARHAISKASVATUKSEN LAATU

VARHAISKASVATUS

VARHAISKASVATUSLAKI

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

VERTAISKULTTUURI

VUOROVAIKUTUS

VÄITÖSKIRJA

VÄITÖSTUTKIMUS

YHTEENKUULUVUUDEN POLITIIKKA

YHTEENKUULUVUUS

A WORDPRESS.COM WEBSITE. TEEMAN PENSCRATCH 2 ON TEHNYT WORDPRESS.COM.